

Leidraad schoolgebouw als stemlokaal

"Deze leidraad gaat over de inzet van schoolgebouwen als stemlokaal tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022. Aan scholen wordt gevraagd om ook tijdens de verkiezingen in 2022 een stemlokaal beschikbaar te stellen als hun gebouw daarvoor geschikt is. Als dit niet het geval is kunnen de tips in deze leidraad scholen helpen om te kijken of er alternatieven zijn-zodat dit alsnog lukt. Het is begrijpelijk dat deze vraag in deze tijd een dilemma oplevert. Daarom kijken scholen en gemeenten samen op een constructieve manier wat er mogelijk is. Zodat Nederland in maart 2022 goed en zo veilig mogelijk kan gaan stemmen. Onze democratie is het waard."

In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezing in maart 2021 hebben het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), de PO-Raad en de VO-raad deze leidraad opgesteld om ten volste de mogelijkheden van schoolgebouwen als stemlokaal te kunnen benutten. Voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 is deze leidraad geactualiseerd. Op veel plaatsen hebben schoolbesturen en gemeenten bij de Tweede Kamerverkiezing oplossingen gevonden waardoor schoolgebouwen konden worden ingezet als stemlokaal. Wij waarderen deze inzet zeer en hopen dat u ook bereid bent om dat voor de aankomende gemeenteraadsverkiezingen te doen.

Gemeenten organiseren verkiezingen en het onderwijs maakt kinderen wegwijs in onze samenleving. Beide zijn daarmee dragers van onze democratie. Ze werken dan ook vanouds samen bij verkiezingen. De coronacrisis doet meer dan ooit een groot beroep op die samenwerking bij de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022. Tijdens de aankomende verkiezing zullen op maandag 14 en dinsdag 15 maart ook weer in elke gemeenten een aantal stemlokalen worden geopend.

Het ministerie van BZK en OCW zijn zich bewust van het vele werk dat scholen nu al verzetten om het onderwijs zo goed mogelijk vorm te blijven geven. Onze democratie verdient diezelfde volharding. Gemeenten onderzoeken zelf ook diverse alternatieven buiten de scholen, die hard nodig zijn omdat bijvoorbeeld veel verpleeg- en verzorgingshuizen deze keer afvallen.

Vanwege besmettingsrisico's kunnen er zo min mogelijk mensen in de scholen toegelaten worden. Schoolgebouwen leveren van oudsher een groot aandeel van het totaal aantal stemlokalen. Daarnaast zorgt de ligging van schoolgebouwen voor een goede spreiding in de gemeente. Dit is belangrijk om grote toeloop bij stembureaus te vermijden en dat kiezers in de gemeente zoveel mogelijk een stemlokaal in hun buurt kunnen vinden.

Er is geen generieke oplossing hoe scholen in de coronaomstandigheden kunnen worden ingezet als stemlokaal: de gemeenten, de gebouwen en de schoolorganisaties verschillen onderling te veel. Gemeente en school kunnen samen het gesprek aan gaan om te kijken wat de mogelijkheden zijn in een schoolgebouw. Daarbij kan natuurlijk ook worden teruggegrepen op de oplossingen die zijn gebruikt bij de Tweede Kamerverkiezing indien die bevelen. De conclusie kan echter ook zijn dat de gebruikelijke samenwerking met het inrichten van een stemlokaal op de school deze keer echt niet mogelijk is.

Globale kenmerken van covid-proof stemlokalen

COVID-19 stelt nieuwe eisen aan de vertrouwde stemlokalen. Over de inrichting is advies gevraagd aan het RIVM. Op grond van dat advies en van de normale inrichtingsvoorschriften voor stemlokalen heeft het ministerie van BZK een besliskader gemaakt, waaruit hier de belangrijkste punten volgen. Een locatie is geschikt met de volgende globale kenmerken:

- Ruim genoeg om kiezers en stembureauleden op 1,5 meter afstand van elkaar te laten blijven bij het stemmen zelf ($\pm 80 \text{ m}^2$) en bij het tellen van de stemmen (+ 20 m^2 extra, totaal 100 m^2 , als dat tellen niet ergens anders gebeurt).
- Voor vrije doorstroom een aparte in- en uitgang of een gecombineerde in- en uitgang mits die ruim genoeg is om elkaar op 1,5 m te kunnen passeren, ook toegankelijk voor mindervalide mensen.
- Buiten en/of binnen voldoende ruimte voor afgebakende wachtrijen.
- Bij voorkeur op de begane grond.
- Het ventilatiesysteem voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit en de gebruiksfunctie van het gebouw of goed ventileren is mogelijk door (roosters boven) ramen op kieren

te zetten.^[1] Bij twijfels of vragen over ventilatie is het advies aan de gemeente om een onafhankelijke expert te raadplegen.

- De locatie is in ieder geval beschikbaar op:
 - Op dinsdag 15 maart (bij voorkeur vanaf 12:00 uur in de middag) voor het inrichten van het stemlokaal;
 - Op woensdag 16 maart gedurende de hele dag: vanaf 's ochtends vroeg voor de verkiezingen zelf en mogelijk tot laat in de nacht voor het tellen van de stemmen;
 - Op donderdag 17 maart in afstemming met het schoolbestuur op een voor u geschikt moment voor het afbouwen en schoonmaken.
- Indien de locatie ook gebruikt kan worden op de dagen van vervroegd stemmen (14 en 15 maart), zal deze uiteraard ook eerder beschikbaar moeten zijn.

Een volledig overzicht van het inrichtingskader is [hier online](#) terug te vinden.

Gemeenten kunnen voor de op- en afbouw op dinsdag en de donderdag maatwerk bespreken met de school.

De grootste behoefte aan stemlokalen doet zich voor ten behoeve van de stemming op woensdag 16 maart. Verder moeten gemeenten op grond van de *Tijdelijke wet verkiezingen covid-19* enkele stembureaus eerder openen op maandag 14 en dinsdag 15 maart, om de verkiezing deels te spreiden over drie dagen. Wanneer een schoolgebouw zich daarvoor leent, bijvoorbeeld met een vrijstaand gymlokaal, dan is die optie wellicht ook bespreekbaar.

Hygiënemaatregelen in en om het stemlokaal

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen zijn er maatregelen waarmee de verkiezingen voor zowel kiezers als stembureauleden op een veilige manier kunnen worden georganiseerd. Dat betreft onder andere verschillende hygiëne- en afstandsmaatregelen die moeten worden genomen in verband met COVID-19. Voor de kiezers geldt dat er geen regels mogen gelden in een gebouw waar een stemlokaal is gevestigd, die kiezers meer beperkingen opleggen dan die volgen uit wet- en regelgeving. Dat betekent bijvoorbeeld dat kiezers de toegang tot het gebouw niet mag worden geweigerd als zij voorschriften negeren over hygiëne en/of persoonlijke beschermingsmiddelen, zolang die niet zijn vastgelegd bij wet of regelgeving. De kiezers zal gevraagd worden bij gezondheidsklachten thuis te blijven. Ook zullen zij worden geattendeerd op het dragen van een mondkapje, indien er een landelijke mondkapjesplicht geldt. Een volledig overzicht van de verwachte maatregelen ten aanzien van de hygiëne- en gezondheidsmaatregelen kunt u [hier](#) vinden.

Voor het onderwijspersoneel en leerlingen van het schoolgebouw zijn maatregelen nodig om hun veiligheid te garanderen. Het is daarom van belang dat looproutes van de kiezers bijvoorbeeld niet samengaan met die van andere gebruikers.

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van de verkiezingen. Zij regelen de inrichting, schoonmaak en hygiëne van de stemlokalen (en de eventuele kosten daarvan) en in overleg met de gebouwbeheerder de looproutes daarheen. Schoolbesturen beslissen welke van hun gebouwen beschikbaar zijn als stemlokaal, eventueel na praktische aanpassingen. De op-/afbouw van het stemlokaal moet zo min mogelijk hinder veroorzaken, dat kan bijvoorbeeld gebeuren buiten de schooltijden. Schoolbesturen en gemeenten kunnen in overleg bepalen wat hiervoor het meest geschikte moment is.

Kansen voor oplossingen

Onze gemeenschappelijke vraag: hoe kan een school ondanks COVID-19 dienen als stemlokaal?

Van oudsher wordt er veel gebruik gemaakt van schoolgebouwen in het primair onderwijs en minder van schoolgebouwen in het voortgezet onderwijs. Gezien de huidige situatie en de behoefte aan stemlokalen willen we zowel po-scholen als vo-scholen oproepen om zich beschikbaar te stellen als stemlocatie. Mocht dat niet lukken met inachtneming van de beschreven globale kenmerken willen we schoolbesturen oproepen om na te gaan of het beschikbaar stellen van een stemlokaal alsnog mogelijk is door middel van de volgende oplossingen. Deze oplossingen zijn afgestemd met de PO-Raad en de VO-raad.

^[1] Daarbij gaat het dus niet om periodiek openen van ramen en deuren (dit is luchten, niet ventileren). Bij twijfel of het aanwezige ventilatiesysteem voldoet aan het Bouwbesluit en de gebruiksfunctie, kan de gemeente advies inwinnen.

Omtrent het gebouw:

1. Kan een onderdeel van het schoolgebouw dienen als stemlokaal, dat meer los staat van de overige ruimten? Denk aan een gymzaal, aula, of lokalen in een eventueel noodgebouw of uitbouw? Daarmee kunt u de bezoekersstromen scheiden. Op de dag van de stemming vindt dan geen onderwijs plaats in deze ruimtes.
2. Kan de gemeente een tijdelijke aanpassing of uitbreiding van het gebouw mogelijk maken zoals een tent-aanbouw, zonder hinder voor onderwijspersoneel en leerlingen?

Omtrent het onderwijs

3. Kan, in afstemming met de medezeggenschapsraad en kinderopvangorganisaties, een reeds geplande studiedag worden verplaatst naar woensdag 16 maart 2022? Hierdoor zullen minder gebruikers in het gebouw aanwezig zijn waardoor de stromen beter te scheiden zijn. Wanneer het gaat om een verplaatste studiedag betreft dit geen extra uitval van onderwijs. Hierbij speelt in de afweging mee dat sommige schoolgaande kinderen die dag wel opgevangen moeten kunnen worden, zoals kinderen uit kwetsbare situaties of kinderen met één ouder met een cruciaal beroep.

Omtrent het schoolgebouw:

4. Kan het schoolgebouw wel beschikbaar komen op een aangepast tijdstip? Als een school bijvoorbeeld na 12:00 uur geen les meer zou geven, zou die voor de stemming beschikbaar kunnen zijn van 13:00-21:00 uur. Dan kan daar een bijzonder stembureau worden gevestigd. Een dergelijk stembureau moet volgens de Kieswet minimaal 8 uur aaneengesloten open zijn. Dus is 13:00 uur het laatst mogelijke tijdstip is om zo'n stembureau te openen, omdat het stemmen loopt tot uiterlijk 21:00. Ook hier geldt dat bij het op- en afbouwen van het stemlokaal maatwerkoplossingen kunnen worden gezocht. (Deze oplossingsrichting kan niet op grote schaal worden gebruikt, want dan verliezen stembureaus teveel capaciteit. De gemeente kan bezien of het voor de spreiding van drukte toch wenselijk is om sommige stembureaus enkel 's middags open te stellen.)

Tot slot

Als een gemeente met een schoolbestuur uit zowel het po als het vo tot een andere oplossing komt, dan moedigen we dat van harte aan en dan horen we het voor de kennisdeling richting andere gemeenten en schoolbesturen graag. Vragen en reacties over de organisatie van de gemeenteraadsverkiezingen 2022 zijn welkom bij het ministerie van BZK, per e-mail naar postbus.verkiezingen@minbzk.nl. Voor vragen over de aanpak van uw gemeente kunt u uiteraard terecht bij uw eigen gemeente.

Graag danken we u alvast hartelijk voor uw bereidheid om samen met uw gemeente in gesprek te gaan om te komen tot goede en creatieve oplossingen voor de inzet van uw schoolgebouwen als stemlokaal. We hopen dat we op uw inzet kunnen rekenen.